

Kas postitus Facebookis võib olla turumanipulatsioon?

Hiljuti juhtis Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) avalikkuse tähelepanu sellele, et ka sotsiaalmeedias avalikustatud investeerimisega seotud arvamused, analüüsid ja hinnangud võivad olla käsitletavad investeerimissoovituseks.

Investeerimissoovitus on defineeritud EL-i turukuritarvituse määruses ja tähendab avalikkusele investeerimisstrateegia välja pakkumist või soovitamist. Selline pakkumine või soovitamine võib kätkeda endas arvamust finantsinstrumendi praeguse või tulevase väärtuse või hinna kohta. Finantsinstrumentide alla käivad näiteks aktsiad, fondiosakud ja võlakirjad. Hetkel kehtiva käsitluse kohaselt ei ole enamus krüptovarasid finantsinstrumendid. Finantsinstrumendina on käsitletavad ka Funderbeami keskkonnas kaubeldavad osakud.

Avalikustamine tähendab nii traditsioonilises meedias (trükimeedia, veebiväljaanded) kui sotsiaalmeedias informatsiooni jagamist. ESMA teate valguses tuleb mõelda, kas Investor Toomase artiklid või podcast-is jagatud soovitused võiksid olla investeerimissoovitused? Või hoopis Facebooki Finantsvabaduse grupis jagatud analüüsid? Vastus mõlemale küsimusele on „võib-olla“. Kui avalikult jagatakse arvamust finantsinstrumendi väärtuse kohta, siis sellest arvamusest saab lugeja välja lugeda kas soovitus instrumenti müüa või osta. Sellisel juhul võibki tegemist olla investeerimissoovitusega.

Kas nüüd ootab võllas?

Iseenesest pole investeerimissoovituse jagamine midagi, mis oleks lubatud ainult pankadele või investeerimisühingutele. Küll peavad kõik investeerimissoovitusi jagades silmas pidama sellega kaasnevaid reegleid:

- 1) Ütle selgelt, kes investeerimissoovituse koostas. Kui investeerimissoovituse avalikustamine on seotud sinu tööga, siis too ka välja, kes on sinu tööandja.
- 2) Kui töötad krediitiasutuses või investeerimisühingus, siis avalikusta see lepinguline suhe. Isegi kui töötad näiteks pangas IT-spetsialistina, aga hobi korras analüüsid ja arutled sotsiaalmeedias väärtpaberite teemal, siis tuleb seos panga kui krediitiasutusega ikkagi välja tuua.
- 3) Viita usaldusväärsetele allikatele (kui allikas on kahtlane, siis nii ka ütle), märgi kõik sisulise tähtsusega allikad selgelt ja nähtavalt. Samuti erista asjaolusid (fakte) ja arvamusi, hinnanguid või prognoose.
- 4) Avalikusta oma isiklik huvi ja võimalikud huvide konfliktid. Kui jagad investeerimissoovitust seoses ettevõtetega, kuhu oled ka ise investeerinud, siis tuleb see välja tuua. Samuti tuleb avalikustada see, kui oled just väärtpaberid enne investeerimissoovituse avalikustamist maha müünud. Kohustus laieneb ka sinuga tihedalt seotud inimestele – näiteks kui su väga hea sõber on börsiühingu juhatuses, siis tuleks börsiühinguga seotud soovituste korral seda ka märkida. Huvide konfliktid seoses ettevõttega tuleb välja tuua ka siis, kui jagad kellegi teise investeerimissoovitust.
- 5) Märgi investeerimissoovituse esmase levitamise kuupäev ja kellaaeg. Facebooki postituse esmalevitamise korral on postituse avalikustamise kuupäev ja kellaaeg teada. Küll tuleks seda täpsustada, kui soovitus levitatakse hiljem ka mujale. Kui jagad kellegi teise soovitusi, siis märgi samuti autoripoolse esmase levitamise kuupäev ja kellaaeg.
- 6) Kellegi teise investeerimissoovituse refereerimisel või kokkuvõtmisel märgi selgelt, et tegemist on kokkuvõtte või väljavõttega ning viita algele soovitussele.

Karmimad reeglid ekspertidele

Turukuritarvituste määrus eristab eksperte ja n-ö tavalisi soovitajaid. Ekspert on keegi, kes esitab korduvalt investeerimissoovitusi, kes väidab, et tal on finantsalane pädevus või kogemus või kes esitab soovitusi viisil, mis annab teistele põhjust arvata, et tal on selline pädevus või kogemus. ESMA toob eraldi välja ka selle, et soovitused peavad olema suunatud suure lugejaskonnani. Antud kontekstis on võimalik, et eksperdid võivad Eesti investeerimiskogukonnas liigituda näiteks populaarsemad finantsblogide pidajad, kes järjepidevalt postitavad ning erinevaid investeerimissoovitusi jagavad.

Ekspertid peavad investeerimissoovituste andmisel täitma kõiki eelnevalt loetletud kohustusi, aga olema veel põhjalikumad: selgitama nt soovitusi metoodikat või mudeleid, juhtima tähelepanu investeringuga seotud riskidele jne. Samuti tuleb ekspertidel viidata ka oma varasematele soovitussele, mis nimetatud finantsvaraga seoses avalikustatud on. Ka huvide konfliktiga seoses tuleb olla detailsem ja näiteks avalikustada, kas positsiooni suurus ületab 0,5% finantsinstrumendi emitendi aktsiakapitalist, samuti kas positsioon ületab 5% aktsiakapitalist.

Kas vangi võib ka sattuda?

Kui oled õllese peaga Facebookis kirjutanud, et Tesla aktsia hind peaks ikkagi tunduvat väiksem olema, siis sellisel juhul vangi ei lähe, sest tegemist pole tõenäoliselt investeerimissoovitusega. Kui aga analüüs kätkeb endas ikkagi investeerimisstrateegiat, siis tuleb arvestada, et tegemist võib olla investeerimissoovitusega. Füüsilistele isikutele on väärtpaberiturus seaduses sätestatud trahv kuni 1200 eurot, kui investeerimissoovituse levitamisel on rikutud avalikustamise nõudeid, näiteks huvide konflikti välja toomise nõuet. Kehvemini läheb siis, kui tegutsed pahatahtlikult ja proovid oma soovitud turu mõjutada (näiteks müüd teadlikult aktsiaid maha, annad ülimalt negatiivse investeerimissoovituse aktsiaid maha müüa, et odavam hinnaga aktsiaid uuesti tagasi osta ning annad siis uue ostusoovituse). Sellisel juhul on tegemist turumanipulatsiooniga. Kui selline teguviis toob kaasa olulise kasu, tekitab kellelegi olulise kahju või teete seda sõpradega üheskoos, siis võib isegi vanglas lõpetada. Lausa maksimaalselt neljaks aastaks.

Kokkuvõte






Investeerimine on viimasel ajal muutunud nii populaarseks, et Eesti Pank andis hoiatuse, et aktsiahinnad ei pruugi alati üles liikuda, vaid võivad ka alla tulla[1]. Suure investeerimishuvi foonil tuleb huvilistel olla ettevaatlik sotsiaalmeediast teabe ammutamisel, sest tarkuse jagajad ei pruugi alati oma tegelikke huve avalikustada.

Sotsiaalmeedias aktiivselt sõna võtavad investorid peavad pidama silmas, et nende arvamused võivad teatud olukorras olla ka investeerimissoovitused. Igaks juhuks tuleks sellisel juhul välja öelda, milline on seos soovitatava finantsinstrumendiga ja viidata allikatele, millel arvamus põhineb.

[1] Eesti Pank hoiatab väikeinvestoreid: hinnad on nii kiiresti tõusnud, et tuleb arvestada kukkumise riskiga - Majandus (postimees.ee)

(Autor: Jaanus Sildam)



- 
- 
- 
- 
- 



VIRGI NAEL

PANGANDUSE JA
FINANTSEERIMISE TIIMI JUHT

(+372) 524 1668

VIRGI.NAEL@NJORDLAW.EE